

СТАНОВИЩЕ

от проф. Здравко Райков за дисертационния труд
на Любомил Иванов

“Ролята на лобизма като инструмент на публичната комуникация за защита на
интересите на малкия бизнес в България”

Комуникацията, призвана да формира осведомено обществено разбиране и на тази основа да конструира позитивно обществено мнение, придобива все по-голямо значение. Без нея днес е невъзможно да се постигат каквито и да са цели - корпоративни, институционални, персонални... Не е възможно да се постига успех в недружелюбно общество, защото в него ще липсва така необходимата за всяка организация обществена подкрепа. Многообразието от подходи и средства, които прилагат публичните комуникатори, е съществено условие за успеха на всяка организационна политика, следователно и за просперитета на обществото като цяло.

При това сегашната фрагментация на обществото е непозната в миналото. Благодарение на постиженията в дигиталните технологии процесите на обособяване и формиране на групи по всевъзможни интереси протичат динамично, интензивно и непрекъснато. Това несъмнено усложнява взаимодействието помежду им, следователно поставя на сериозни изпитания и самата устойчивост на обществото.

Сред механизмите, които способстват за хармонизиране на лични, групови, корпоративни и други интереси, е и социалната технология, наречена лобизъм. Тя има дълга и противоречива история на развитие и реализация. Има периоди, в които нейни практики са били обект на остра социална критика, но това ни най-малко не снижава ролята и потенциала и да разрешава значими проблеми. Те неизбежно се появяват, когато интереси на големи социални групи и организации остават непознати и неразбрани от страна на хора, овластени да “коват” закони и различни нормативни актове. Точно за недопускането на подобни разминавания, от които могат да възникват проблеми за хиляди и милиони хора, работят лобистите.

Тяхната дейност е твърде специфична, за да бъде осъществявана от непрофесионалисти. Основната им задача е да работят за това, интересите, каузите, потребностите на различни групи да бъдат представени, както пред властимащите, така и в публичното пространство. И не случайно лобизма е самостоятелен дял в публичната комуникация. За да реализират главната си задача - да не допускат нечувствителност и враждебност към проблемите на организациите и хората, за които работят и да постигат осведомено обществено разбиране за тях, лобистите следва да са отлични комуникатори.

Всичко това обуславя актуалността на избраната от Любомил Иванов тема на неговия дисертационен труд: “Ролята на лобизма като инструмент на публичната комуникация за защита на интересите на малкия бизнес в България”.

Дисертационният труд включва увод, три глави и заключение. Тази структура покрива съдържанието и логическата обвързаност на поставените от колегата конкретни изследователски задачи. Трудът е в обем от 228 страници. Колегата е използвал общо 166 източници на български и английски език. Добавил е и приложения.

В първата глава се изясняват основните понятия, с които борави колегата в труда си. Разгледана е доктрината за лобизма, както и неговото “разположение” в контекста на публичната комуникация. Колегата изследва публичните отношения и лобизма,

типологизира го, “деконструира” го, за да изясни ролите на лобиращия, лобирания, предмета и метода на лобизма.

Втора глава на дисертационния труд е посветена на малкия бизнес в съвременния свят. Тук е разположено и неговото емпирично изследване на лобирането за малкия бизнес.

В трета глава интересът на колегата е фокусиран върху самия процес на лобиране за малкия бизнес. Той предлага свой модел на технологичния процес на лобиране, който включва три етапа: Equipment, Exploitation, Effect (подготовка, разработване, въздействие). Особено важна е неговата идея за лобизма като отворена система - това позволява на лобистите да адаптират своята дейност към динамичните изменения в социалния контекст, в който действат.

В труда си колегата подчертава и още нещо съществено за лобизма в нашата цифрова епоха. Всяка организация днес се нуждае от намаляване на неопределеността в света, който я заобикаля, от създаване на благоприятен за нея публичен контекст на поведение и възприемане на нейната дейност. Още повече, че расте разнообразието от критични перспективи, пред които тя може да се изправи във всеки момент. В това отношение лобистите са натоварени и с още една много важна мисия: да следят развитието на политическия и социалния живот и да улавят и анализират перспективни тенденции. Това им позволява своевременно и аргументирано да се намесват в процеса на подготвяне на различни закони, като представят проблеми на своите клиенти пред парламентаристи, политици, висши държавни служители.

В труда е очертана и ролята на лобистите за формиране, но и за трансформиране на общественото мнение. Те работят с институции, които оформят общественото мнение. Това правят, като организират комуникативни кампании, за да запознаят, колкото се може повече хора с интересите на своите клиенти. Те работят с традиционни медии, активно използват и социалните мрежи, за да информират и мобилизират големи социални групи и да си осигурят тяхната подкрепа.

Колегата вярно подчертава, че за да си успешен лобист, са нужни специализирани и висококвалифицирани знания, навици и умения. Лобистите са хора, чието базисно висше образование е право с допълнителна специализация в областта на публичната комуникация или завършили публична комуникация, с последваща юридическа квалификация. Те предоставят не само консултации на депутати, които са некомпетентни по обсъждан проблем, но и готови проектозакони със съпровождащи ги солидни факти и аргументи. Дават им осмислена информация от проучвания на общественото мнение. Организират им срещи с полезни за работата им експерти. Особено важно за депутата е, че доказателствената база е и локализирана - посочено е как предлаганата промяна ще се отрази върху живота конкретно на гласоподавателите от неговия избирателен район. Всичко това несъмнено е в състояние да подобри цялостната парламентарна дейност на всеки депутат и да издига имиджа им в очите на негови колеги, на избирателите му, както и на обществеността като цяло.

Колегата подчертава, че лобизма играе все по-важна роля в защита на гражданските права, на екологията, на потребителите и др. Публичните дебати, за които апелират лобистите, са нужни винаги, когато има различни гледни точки. А във всяко общество съществуват нееднакви мнения по важни въпроси. Като какви да бъдат данъците, какви граници да бъдат поставени между защитата на природата и икономическото развитие, да се строят или не атомни електроцентрали, за и против генномодифицираните продукти, за ограничаване или облекчаване на продажбите на

огнестрелни оръжия и пр. Тези въпроси засягат базисни обществени интереси и затова те трябва да бъдат дискутирани, да се търси консенсус по тях. Лобирането е съществена част от публичния дебат, изтъква колегата, то служи за въвличане на големи групи в процеса на приемане на решения, които ги засягат непосредствено.

Стремежът да се влияе върху вземащите политически решения винаги е съществувал и едва ли някога ще изчезне. Нещо повече - със засилването на комплексността и динамиката на обществения живот, тази социална технология става все по-необходима и значима. Въпросът е да бъде регулирана, да бъде прозрачна - това е в интерес на обществото като цяло.

Ето защо Любомил Иванов в дисертацията си отделя сериозно внимание на необходимостта от регулиране на процеса на лобиране. Когато тази дейност е правно уредена, то се създават възможности да не се допуска политическа корупция и задкулисие в законодателния процес.

И неслучайно все повече държави въвеждат правила в лобизма. Така в германския Бундестаг те са оформени в приложения към процедурните правила. Те задължават групи, които искат да изразят или защитят свои интереси пред Бундестага или правителството, да бъдат вписани в регистър. Той не е секретен - всяка година списъка на регистрираните организации и данни става публичен.

В парламента на Дания е призната практика да бъдат приемани и изслушвани от парламентарните комисии групи по интереси или техни представители. Във Великобритания е осъзната необходимостта от създаване на регистър на лобистите, както и Кодекс на поведението. Във Франция е приета практика да се формират групи за проучване в помощ на депутати. Полша има действащ закон за лобизма, приет през 2005 г. В него се изяснява що е лобизъм, правилата за акредитация и регистрация на лобисти, ограниченията. В Европарламента са регистрирани като лобисти над 2400 лица, които представляват интересите на над 1400 организации и общности.

Дисертационният труд на Любомил Иванов несъмнено ще е полезен на всеки, който проявява интерес към многопластовата същност на социалното управление, общественото мнение, устойчивостта на света, в който живеем и се реализираме. В условията на непрекъснато появяващи се нови - локални, национални, глобални предизвикателства и динамично променящ се социален контекст, лобизма ще придобива все по-голямо значение. Посредством него става възможно да бъдат изразени и защитени интереси, каузи, политики на различни организации и групи.

Много важна е идеята, изведена в дисертацията за необходимостта от изучаване на социалния контекст, в който се развива лобирането. Причините за това са различни: от една страна социалния контекст "моделира" в крайна сметка потребителското поведение и внася изменения в него. Достатъчно е да възникне поредна икономическа криза и приоритетите участниците в комуникативния процес търпят изменения. От друга страна от него се генерират идеи, разкриват се тенденции, които влияят първо върху цялостната лобистка политика. Факт е, че един лобистки проект започва и се развива само въз основа на непрекъснатото изучаване и съобразяване със социалната среда.

Трудът на колегата по същество търси и намира отговор на кардиналния въпрос: как лобистката практика да бъде ефективна, да решава проблеми, които са с голямо социално значение. За него една от същностните предпоставки е да се познава реципиента - без това е невъзможно лобиста да намери общ език с него. Обърнато е внимание на ресурса на социалните мрежи и особено на креативността.

Дисертационният труд аргументирано обосновава големия потенциал на лобизма за разрешаване на остри социални проблеми. Колегата е съумял да анализира важни предпоставки и средства, чрез които се постига неговото активно и ефективно задействане. Систематизирани са редица фактори, които имат ключово значение в този процес. Осъществената сериозна изследователска работа му е позволила да обоснове перспективите пред малкия бизнес, които може да му разкрие точно лобистката дейност.

Авторефератът съвместно представя основните положения и приносите на дисертационния труд.

По темата на дисертационния труд са направени и три публикации в специализирани медии.

С дисертацията си Любомил Иванов ни убеждава: нито една кауза не може да бъде защитена и утвърдена, ако тя не стане публична, ако не бъде активирана и креативно осъществена чрез публична комуникация. Пътят към успеха минава през съзнанието на публиките и на хората, оторизирани да създават закони. Ако една организация и нейната политика не са “внедрени” там, то те не съществуват за хората. Благодарение на лобизма различните организации и социални групи получават възможност да отговорят адекватно на новите предизвикателства, идващи от околната среда. И да реализират така необходимата им промяна: да превръщат света на несигурността в свят на реални възможности, да трансформират политиката на проблеми в политика на ценности.

Дисертационният труд “Ролята на лобизма като инструмент на публичната комуникация за защита на интересите на малкия бизнес в България” не само определено обогатява и развива съществуващи знания в областта на публичната комуникация, но очертава и нови изследователски зони от гледна точка на нейната функционалност. Трудът е принос към осъзнаване на ключовата роля на лобирането за постигане на осведомено обществено разбиране по жизнено важни за социума въпроси. Колегата показва компетентно познаване на проблематиката, на значими в изследваната област автори и проучвания. Точно и ясно са формулирани неговите цели и задачи, налице е обосноваване и разработен теоретичен модел на изследването. Избраната методология и методика на изследване е в съответствие с поставената цел и задачи на дисертационния труд. Налице е собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни. Коректно са цитирани значими и представителни за избраната тема автори. Той притежава необходимите качества и покрива изискванията за научно-образователната степен “доктор”.

Трудът ще е полезен за студенти и преподаватели, журналисти и юристи, политици и депутати, за хора, ангажирани в различни неправителствени организации и държавни институти. За всички, които искат каузата им, на която са се посветили да стига до лидерите на мнения и до онези, които вземат решения. А когато е подкрепена с вота на общественото мнение, то тя става реалност.

Позволявам си да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор” по професионално направление 3.5. “Обществени комуникации и информационни науки (журналистика - Връзки с обществеността)” на Любомил Иванов.